

Datum:	03-11-2013 09.30
	Zoetermeer
Votum / zegengroet	
Openingslied	Gezang 147 : 1
wet	Deut 5 en 6
Lied na de wet	Liedboek 341 : 1
Gebed om opening van Gods Woord	
Kinderlied / schoolpsalm	Gezang 39
1e schriftlezing	Job 6 : 14 - 30
Lied na de schriftlezing 1	Psalm 38 : 1, 2 en 7
2e schriftlezing	Johannes 14 : 1 - 14
Lied na de schriftlezing 2	Liedboek 234 : 1 en 2
Tekst	Job 6 : 21b
Preek	
Amenlied na de Preek	Liedboek 341 : 3
Collecte	
Gebed over Preek en Voorbeden	afsluiten met 181 d (Dirk Zwart)
Slotzang	Gezang 165
Zegen	De Heer zegent jullie en beschermt jullie, De Heer kijkt jullie welwillend aan en is jullie genadig, De Heer heeft jullie lief en geeft jullie vrede

Intro: Waar zit de angst? (dia 1)

Vandaag hebben we het opnieuw over Job. De vorige preek hebben we geprobeerd pastorale lessen te leren uit Job. We zagen onder meer dat Job z'n vrienden, die een lange reis hadden gemaakt om hem te troosten, op een afstand bleven staan en een week lang geen woord konden uitbrengen.

Nu is een stilte op zich niet verkeerd. Je kunt je ook troostend aanwezig zijn, zonder uitgebreid het woord te voeren. En je komt wel eens mensen tegen die de vrienden van Job het toonbeeld vinden van troostende aanwezigheid.

Maar daarmee geef je ze te veel eer. Job denkt er in elk geval heel anders over. Al na één betoog van Elifaz, die namens de vrienden als eerste is gaan praten, heeft Job een weinig vleidend oordeel klaar over zijn vrienden.

"Onbetrouwbaar", als een beek in de woestijn. Tegen de tijd dat je wilt drinken, is er al het water verdamppt. Zo zijn jullie ook geworden. Ik heb helemaal niets aan jullie.

En dan legt hij in vers 21 de vinger op de zere plek: "jullie zien mijn rampspoed en *angst* is jullie antwoord!"

En dat roept de vraag op: Waar zijn die vrienden zo bang voor?

Ze hebben ellenlange verhalen, vol beeldende taal, maar waar praat je overheen?

Laten we het daar eens over hebben. Waar zit de angst?

In mijn prachtige schema van God (dia 2)

In deze serie over Job zijn we aangekomen bij de breedsprakige woordenwisseling tussen Job enerzijds en zijn drie vrienden anderzijds. Zij zijn met z'n drieën, en zijn het ook hartgrondig met elkaar eens. De betogen vormen een grote schatkamer van welsprekendheid en ze bevatten ook heel veel aanknopingspunten.

Bij het maken van deze prekenreeks werk ik samen met vrouwenvereniging Lydia, die in het vorig seizoen heeft nagedacht over het boek Job. Tijdens de voorbespreking kwamen we tot de conclusie dat je over die lange betogen wel 20 preken zou kunnen schrijven. Maar, daar hebben we niet voor gekozen.

Veel spannender is het om al die betogen, die in essentie op hetzelfde neerkomen, in te dikken tot één bondige boodschap. Wat is, in het kort, de boodschap en het Godsbeeld van deze drie vrienden? En klopt dat Godsbeeld? En komt het ook overeen met mijn eigen beeld van God?

De vrienden hebben een prachtig schema van God. Het is het schema van de rechtvaardige vergelding. Ik laat het zien op de beamer. **(dia 3)**

In woorden komt het hier op neer: Wanneer je rechtvaardig leeft, mag je Gods zegen verwachten, en wanneer je onrechtvaardig leeft, kun je rekenen op Gods vloek.

Rechtvaardigen horen thuis in vakje 4, en onrechtvaardigen in vakje 1. Dat is de normale situatie. Vakje 2 en 3 zijn een probleem. Als iemand daar zit heb je iets uit te leggen. Het komt voor, maar het is uitzonderlijk en het duurt ook niet lang. God zorgt er voor dat rechtvaardigen al spoedig weer worden gezegend. En de oneerlijke voorspoed van onrechtvaardigen is tijdelijk. Daar maakt God al gauw een eind aan.

	onrechtvaardig	rechtvaardig
vloek	1	2
zegen	3	4

Een tweede element uit het schema van de vrienden is het besef dat geen mens echt rechtvaardig is voor God. Iedereen maakt fouten en iedereen heeft zonden. Die moet je eerlijk aan God opbiechten, en dan vergeeft hij genadig je fouten en kun je weer terecht in vak 4. Zo werkt dat, bij God.

Het moet gezegd, dit prachtige schema heeft veel steun in de Bijbel. Het boek Deuteronomium bijvoorbeeld, geeft alle aanleiding om zo over God te denken. Het volk, dat het beloofde land gaat binnentrekken, heeft de keus tussen zegen en vloek. Wie zich houdt aan Gods geboden mag zegen verwachten, wie God de rug toekent zal te gronde gaan. (Deut. 30,16-17)

Ook Jezus zegt in de bergrede: Wie ook maar de kleinste van de geboden afschaft, zal als de kleinste worden beschouwd in het koninkrijk van de hemel, maar wie ze onderhoudt en dat aan anderen leert, zal in het koninkrijk van de hemel hoog in aanzien staan. (Matt. 5,19)

En zo heeft dit schema ook zijn weg gevonden in de gereformeerde geloofsleer. Geen mens is rechtvaardig voor God, we zijn onbekwaam tot enig goed en geneigd tot alle kwaad. God vergeeft, zonder enige verdienste van onze kant.

Waarom moeten wij dan nog goede werken doen? Opdat we met ons hele leven tonen dat we God dankbaar zijn voor zijn weldaden, en opdat hij door ons geprezen wordt.

En dus hebben generaties vaders en opa's aan tafel gebeden:

*"Doch geef, dat onze ziele niet aan dit vergank'lijk leven kleev',
maar alles doe wat Gij gebiedt, en eind'lijk eeuwig bij U leev'.*

Een ootmoedig gebed, en een prachtig schema van God.

En dat schema is werkelijk tot alle volken de aarde doorgedrongen, zelfs tot zwarte Piet. Want hij staat te lachen en roept ons reeds toe: Wie zoet is krijgt lekkers, wie stout is de roe. Met God weet je precies waar je aan toe bent.

Een heel geruststellende gedachte.

ontdek ik een merkwaardige fout. (dia 4)

Totdat ik een fout ontdek in het schema.

In mijn prachtige schema van God, ontdek ik een merkwaardige fout.

Jobs vrienden wel tenminste. En die fout heet Job.

Job zit niet in vak 1 en ook niet in vak 4. Daar zou hij eigenlijk horen, wat hij is rechtvaardig. Dan hoor je zegen te krijgen. (dia 5)

	onrechtvaardig	rechtvaardig
vloek	1	2 (Job ?)
zegen	3 (Job !)	4

Zou hij soms zitten in vak 2? Dat is wel zijn eigen verhaal. Hij zegt dat hij rechtvaardig is, en toch vloek krijgt. In elk geval rampspoed, en dat komt voor deze vrienden op hetzelfde neer. Maar dat klopt niet op hun schema van God.

En dus praten ze omstandig op Job in, uur na uur, met hartverscheurende voorbeelden, en ze maken zich steeds kwader. Ze zijn de wanhoop nabij.

Weet je wat er eigenlijk aan de hand is Job, je zit niet in vak 2, maar je zat tot nu toe in vak 3! (dia 6)

Je kreeg wel heel veel zegen, tenminste, je had voorspoed, maar dat was *ondanks* je onrechtvaardigheid. Je *denkt* wel dat je rechtvaardig bent, maar dat *kan* niet kloppen. Je hebt ergens een verborgen zonde. Beken nu maar gewoon, dan ben je er af, Job. Je zit in eigenlijk gewoon vak 1, en de vloek is terecht. Maar door Gods genade kun je zo meteen weer aanschuiven bij ons, in vak 4.

Voor de vrienden zijn er maar twee opties: ofwel Job is onrechtvaardig, of God is onrechtvaardig. En omdat God altijd rechtvaardig is, en zich precies volgens ons prachtige schema gedraagt, moet Job wel onrechtvaardig zijn.

En Job? Ook hij snapt er niets van. Ook hij is bij dit denkschema opgegroeid. Maar hij weet zeker dat hij geen zonden heeft verzwegen, en dat hij in zijn hele leven God trouw is gevolgd. En dus kiest Job voor de andere optie: God is onrechtvaardig. Daar heeft het tenminste alle schijn van.

En zo komt Job er toe om God ter verantwoording te roepen.

Daar komen veel van zijn betogen op neer. Ik begrijp het niet meer, ik snap niet waar ik dit aan verdiend heb.

En ik voel me bovendien machteloos. Ik besef dat God de hoogste rechter is, en dat ik geen hogere macht kan aanroepen, die rechtsprekt tussen God en mij.

En zo ontdekt ook Job een fout, maar dat is hij niet zelf. Job beseft dat het prachtige schema niet klopt. Niet Job is de fout in het schema, het schema zelf is niet compleet.

Word ik daar bang van? (dia 7)

En, hoe is dat voor me, dat mijn idee over God niet compleet was?

Wordt ik daar bang van?

Als Job blijft herhalen dat hijzelf rechtvaardig is, blijft hij dus ook het Godsbeeld van de vrienden ter discussie stellen. Ze worden boos en wanhopig en de discussie loopt krakend vast. Hier in Hk 6 : 21 stelt Job de splijtende vraag: waar zijn julle eigenlijk zo bang voor?

In de omliggende tekst doet Job een paar spottende suggesties.

Heb ik soms gevraagd “Geef me iets, geef me jullie geld”. Dat is een angst die we ons wel kunnen voorstellen, zeker wanneer we in de grote steden van deze wereld regelmatig bedelaars tegenkomen. “Die moet je niets geven hoor”, zegt de keurig geklede dame van het reisbureau, “anders blijf je bezig”. Allemaal bangmakerij.

De vrienden reageren hier behoorlijk geprikkeld op. Natuurlijk gaat het ze niet om het geld, het gaat om de principes, en om Job zelf. Job moet niet met een ingebeelde hemel de hel in gaan toch? Hij moet toegeven dat hij fout zit, anders gaat hij voorgoed te gronde, en verspeelt hij zijn laatste kans op genade.

Het is goed om je in de angst van de vrienden grondig in te leven. Als Job gelijk zou hebben, dan betekent dat nogal wat voor hen.

Dan betekent dat in de eerste plaats dat deze doffe ellende hen ook zou kunnen overkomen! Zo maar, onverdiend. Dat is geen aantrekkelijke gedachte.

En bovendien betekent het dat God, die ze zo goed meenden te kennen, niet langer doet wat zij zeggen. En wat heb je helemaal aan een God die niet doet wat jij zegt?

Hier komt het verhaal van Job en zijn vrienden heel dichtbij ons zelf. Ik zei al dat het schema van de vrienden niet uit de lucht gegrepen is. En dat geldt natuurlijk ook voor heel veel van onze schema's over God. Het schema van Deuteronomium komt inderdaad terug in de Bergrede, en de catechismus zegt heel zinnige en ook heel Bijbelse dingen over God en over de rechtvaardiging door geloof alleen. Maar dat betekent nog niet dat wij God altijd volledig begrijpen.

God kan met ons een weg gaan die enigszins lijkt op die van Job. Ook wij kunnen het in dit leven bijzonder moeilijk hebben, terwijl we God trouw hebben gediend.

Daarmee doorbreekt God inderdaad zijn eigen schema. En daarmee heeft God ons iets mee te zeggen, maar we begrijpen vaak niet wat Hij bedoelt.

Wanneer we dan grote vragen hebben, of boosheid of teleurstelling voelen, dan begrijpt God dat heus wel. Hij kijkt er zelfs niet van op als we hem dan ter verantwoording roepen. God waar was u? Waar hebben we dit aan verdiend?

Als we mensen in zo'n situatie willen troosten, dan is het ook goed om samen ruimte te maken voor deze gevoelens. God weet heus wel dat ze er zijn, en waar ze vandaan komen.

Kun je dat hebben, of word je daar bang en onzeker van? Ga je God dan zitten verdedigen, of blijf je luisteren, naar de pijn en de wanhoop van de ander?

Alleen wanneer de ander het idee heeft dat hij zijn verhaal echt heeft kunnen vertellen, ontstaat er ruimte voor jouw woorden over God. Of voor Gods woorden, voor jullie allebei.

Dat kan een lange en uitputtende weg zijn waarvan je zelf ook onzeker wordt. Ook je eigen ideeën over God kunnen daarbij worden verrijkt met nieuwe inzichten.

Durf je dat aan? Wil je God leren kennen, zoals hij zich aan je openbaart?

Of heb je liever een God die doet wat jij hem voorschrijft?

Of blijf ik vertrouwen? (dia 8)

Als mijn Godsbeeld wordt gecorrigeerd, wordt ik dan bang, of blijf ik vertrouwen?
Blijf ik op God vertrouwen, ook als ik Hem niet begrijp?

Dat is waar Job op uitkomt, en dat is de weg die God hem ook zal wijzen.
Zover zijn we in hoofdstuk 6 nog niet. Dat komt in de volgende preek over Job aan de orde.

Wel mogen we hier al vaststellen dat Job, die niet begrijpt wat hem overkomt, God wel blijft *vertrouwen*. Hij leeft in het besef dat zijn hele leven in Gods hand is, ook nu het uitgesproken slecht gaat. Hij heeft liever te maken met de raadsels van zijn God, dan met de verklaringen van zijn vrienden. Job is boos op God en teleurgesteld, maar niet bang voor God. Hij blijft op God vertrouwen.

God heeft zich tegen hem gekeerd, volkomen onterecht, maar Job keert zich niet van God af. En in de lange betogen breekt dat inzicht langzaam maar zeker door. Ik weet dat mijn verlosser leeft. Ik heb in de hemel een pleitbezorger.

Ik ben beter af met een liefdevolle God die ik niet begrijp, dan met een begrijpelijke God, die niet van me houdt.

Dat Job bij deze overtuiging blijft is opvallend genoeg. Hierin zien we dat God inderdaad een muur om het geloof van Job heeft gelegd, waar de Satan niet overheen mocht klimmen. En daarmee komen iets op het spoor, dat in het nieuwe testament wordt uitgewerkt. God is het die van ons houdt en die ons *vasthoudt*.

Dat maakt Jezus duidelijk aan zijn leerlingen, en hij benadrukt het in Johannes 14, vlak voor zijn dood. Jezus, die in het schema van de vrienden een volstrekt ondenkbare plaats inneemt. Helemaal rechtsboven. Volkomen rechtvaardig en toch overladen met vloek. Onverdiend, onterecht, maar wel vertrouwend op de weg die zijn God met hem gaat.

(dia 9)

	onrechtvaardig	rechtvaardig
vloek	1	2 Jezus
zegen	3	4

En zo laat hij het werkelijke gezicht van de Vader zien. Een volstrekt rechtvaardig God, die het onrecht alleen kan vergeven, omdat er volledig is betaald. Die de zonde niet door de vingers ziet, maar uit de wereld bant. En zo een nieuwe wereld sticht, op recht en op gerechtigheid.

(dia 10)

Wees niet ongerust, zegt Jezus daarom, vertrouw op God en vertrouw ook op mij. In het huis van mijn Vader zijn veel kamers. En ook voor jou maak ik er een in orde.

Vertrouw niet op je eigen schema's van God, of op je onberispelijke gedrag, of op de voorspoed die je in dit leven ten deel valt. Wanhoop niet wanneer die voorspoed je ontvalt. Vertrouw alleen op mij. Als jullie mij kennen, zullen jullie ook de Vader kennen. Niemand kan bij de Vader komen, dan door mij.

En dit is de wil van de Vader, die mij gezonden heeft, dat ik niemand van wie hij mij gegeven heeft verloren laat gaan. Hij wil dat ieder die de Zoon ziet en in hem gelooft, eeuwig leven heeft en dat ik hem op de laatste dag uit de dood zal opwekken.

En zo zeggen we al onze op maat gesneden beelden van God vaarwel, en houden we alleen Jezus over.

(dia 11)

Jezus, die het vleesgeworden bewijs is van Gods liefde voor deze wereld. Hij toont ons de Vader, en meer verlangen wij niet.

Amen.

	onrechtvaardig	rechtvaardig
vloek	1	2
zegen		4

Verwerkingsvragen

1. Algemeen

Ga binnen de huiskring eens na wat het luisteren naar en/of lezen van de preek je heeft opgeleverd aan nieuwe of verrassende gezichtspunten?
Betrek daarbij ook je eigen leven. Waar raakt deze verkondiging jou zelf?

2. Angst

De vraag waarmee de preek begint is: waar zit de angst?
Angst is vaak een heel sterke drijfveer. Mensen kunnen moeilijk met onzekerheid leven, en doen hun best om die uit hun leven te bannen, of zo klein mogelijk te maken.

- Herken je dat bij anderen?
- Herken je het bij jezelf?
- Zou je kunnen zeggen voor welke dingen je op dit moment in je leven bang bent?
- En hoe probeer de je die angst/onzekerheid te reduceren?

3. Rechtvaardige vergelding

Het principe van de rechtvaardige vergelding (het schema) speelt een heel grote rol in het boek Job. Het schema heeft ook bijbelse papieren (lees b.v. Deuteronomium 30).

- Maar waar maken Jobs vrienden dan toch een denkfout?
- En welk element, dat in Deuteronomium opvallend aanwezig is, ontbreekt juist in Job?

4. Job en Jezus

In deze (en de vorige preken) is Jezus vergeleken met Job.

- Probeer in de kring eens een aantal overeenkomsten tussen Job en Jezus op te noemen.

- Jezus wordt in het nieuwe testament "beeld van God" genoemd, en zelf zegt hij "wie mij heeft gezien, heeft de Vader gezien". Ga eens na of Jezus in je persoonlijke geloof en geloofsbeleving inderdaad die plaats heeft. Is hij een beeld van de Vader, of is hij een zelfstandige figuur geworden, waar je wel of niet iets "mee hebt"?
- Is Jezus inderdaad in staat om jou eigen (en dus beperkte) schema's te doorbreken? Zou je daarvan een concreet voorbeeld kunnen geven?